

Homa János

Pyrker

Képek a pátriárka-érsek életéből

Két részben, három helyszínen (Velence, Róma, Eger)

Pyrker János László *Mein Leben* (Életem) című önéletrajzi műve és korabeli dokumentumok alapján

SZEREPLŐK:

Pyrker János László pátriárka-érsek

VII. Piusz pápa

Antonio Canova a Velencei Képzőművészeti Akadémia elnöke

Leopoldo Cicognar gróf, művészetbarát

Giovanni atya San Silvestro plébánosa

Apponyi Albert gróf, az osztrák-magyar monarchia nagykövete

Rajner Károly kanonok, érseki helynök

Lonovics József kanonok

Barkóczy László kanonok

Bémer László kanonok

Kazinczy Ferenc

Toldy Ferenc

Paul osztrák katona, falkenschluchti favágó

Zsasskovszky Ferenc az egi bazilika karmestere

Ezredes

Őrnagy

Sekrestyés

Erős férfi (szarvaskői kőtörő)

Szarvaskői parasztember

Szarvaskői parasztember felesége

Első hegedűs

Énekes

papok, velencei polgárok, ministránsok, katonák, tűzoltók, zenészek, kórustagok, szülők, gyerekek

ELSŐ FELVONÁS

Játszódik Itáliában, az 1820-as évek első felében.

1. jelenet

Velence, Szent Márk tér.

(A Szent Márk Bazilikából a szentmise végén vonul ki a misét celebráló Pyrker pátriárka, akit a kanonokok, ministránsok követnek. Közben a hívek (Kórus) egyházi énekeket énekelnek latinul.)

PAUL, A KATONA Ó, Jézusom, nem hiszek a szememnek! Hiszen ez a mi erdőőr atyánk!

(A pátriárka és kísérete elhalad, a kiabáló katona előtt, közben Pyrker integet a katonának és magával viszi a Dózse palotába.)

2. jelenet

A háttérben a függönyre festett Szent Márk teret felváltja a Dózse palota képe.

(A színen Pyrker és az osztrák katona, Pyrker Dózse palotában lévő irodájában.)

PYRKER *(a katonához fordulva)* Hogy került ide, fiam?

PAUL, A KATONA Atyám, eminenciád hogy került ide?

PYRKER Én vagyok a velencei pátriárka.

PAUL, A KATONA De hát gyerekkoromban még az erdőt őrizte Lilienfeldben!

PYRKER Bizony, erdőőr voltam. Felszentelt papként a lilienfeldi apátságban éltem. Amikor Napóleonnal fegyverszünetet kötöttek csapataink, kivonultak katonáink a mantuai erődből és Lilienfelden keresztül szállították őket a kórházba. El kellett látnom közülük néhány haldoklót a betegek szentségével, s szerencsétlen módon, elkaptam tőlük valami furcsa kórt. Hamarosan megjelentek rajtam a fekete kiütések. Eret vágta rajtam, de ez csak rontotta az állapotomat. Ágynak estem. Félrebeszéltem, és az orvosok, akik több ízben is megvizsgáltak, menthetlennek tartottak.

PAUL, A KATONA Hihetetlen! Úgy tudom, sokan meghaltak.

PYRKER A 21. napon jobban lettem, de még sokáig kétséges volt, hogy meggyógyulok-e. A sok felfekvés minden örömet kiszívta. Tizennyolc gyulladt sebet számoltak meg a testemen. Olyan sovány voltam, mit egy csontváz. A lilienfeldi apát szerető gondoskodással viseltetett irántam. A következő évben kinevezett az apátság gazdasági igazgatójává és erdőőrré.

PAUL, A KATONA Gondolom, boldog volt, hogy járhatta a természetet.

PYRKER Dehogy, egyáltalán nem örültem neki, mert jobban érdekelt a tanulás és az olvasás, de rájöttem, hogy jót tesz nekem a friss levegő. Kaptam egy lovat is. Elkezdtem bebarangolni az apátság kiterjedt erdeit. Lenyűgözött az Alpok szépsége. Erdőörként szarvas- és rókavadászatot is szerveztem, esténként szarvaslesre

jártam a völgyekbe. A természetjárás, a túrázások visszaadták az erőmet. Persze a gazdasági munkám és az erdőjárás mellett sok időt töltöttem az apátságban is. Akkor voltam a legboldogabb, ha a magányos esti óráimon tanulmányaimmal foglalkozhattam.

PAUL, A KATONA Én csak hallottam, hogy eminenciád erdőőr volt, de valójában Tüurnitzben láttam először, amikor templomba mentem a szüleimmel, Falkenschluchtban éltünk.

PYRKER Csaknem tíz évig volt rám bízva az erdészet irányítása. 1807-ben neveztek ki plébánossá Tüurnitzbe, amely két óra járásnyira van az apátságtól. Tüurnitz jó község volt, mind hivatali ügyeimet, mind az emberek vallásosságát nézve. A templom főoltárára megvettem egy képet, amit Schindler festett Bécsben. A kórusnak vettünk egy új orgonát, sok-sok jóember segítségével, támogatásával. De ekkor tűnt fel a derült, békés égen a napóleoni háború viharfelhője.

(Éles kopogás az ajtón. Belép egy fiatal pap, Pyrker titkára, mögötte egy középkorú, erősen kopaszodó férfi, San Silvestro plébánosa.)

TITKÁR Bocsásson meg, Pyrker pátriárka! Giuseppe atya, San Silvestro plébánosa nem győzte kivárni, míg befejezik a beszélgetést.

PYRKER Ahogy Ovidius mondja: „Leve fit, guod bene fertur onus.” Azaz: „Légy türelemmel, s majd könnyű a nagy teher is.” Főtisztelendő Giuseppe atya! Kérem, adjon még nekünk pár percet, míg mi magunk vetünk véget a beszélgetésnek!

(San Silvestro plébánosa és Pyrker titkára kimegy a szobából.)

PYRKER Látod, Paul fiam, nemcsak a favágók sorsa nehéz. És akkor az erdőőrökről nem is beszéltem.

PAUL, A KATONA Főtisztelendő László atya! Elnézést kérek, hogy felkiáltottam örömömben a bazilika előtt, de nagyon megörültem, hogy megláttam.

PYRKER Ennél talán csak én örültem jobban, hogy láttam egy földimet. Tudnod kell, hogy az Alpok itt maradt a szívemben. Kérlek, beszélj nekem a szüleidről! Vannak-e testvéreid, mit hallottál a lilienfeldi apátságról?!

PAUL, A KATONA Édesapám favágó, édesanyám otthon van. Tizenketten vagyunk testvérek, én vagyok a legnagyobb. Sajnos nem tudtam iskolákat végezni, ezért lettem én is favágó. Most, hogy már több hónapja itt vagyok Velencében, engem is erős honvág fogott el... Lilienfeldben is többször jártunk. A tűzvész után jól halad az építkezés. Mi is elmentünk édesapámmal, hogy segítsünk helyrehozni az épületeket a tűzvész után.

PYRKER Kedves Paul, fogadd el ezt az aranyat tőlem, s kérlek, fáradj át a konyhába, ahol terített asztal vár!

(Paul, a katona kimegy, előtte kezet próbál csókolni Pyrkernek, de az kihúzza ujjait a katona kezéből és megöleli a fiatalembert.)

3. jelenet

Pyrker Dózse palotában lévő érseki irodájában.

(Pyrker visszaül a székre és kettőt köhint. Abban a pillanatban kinyílik az ajtó, és újra belép Giuseppe atya, a San Silvestroi plébános.)

PYRKER Hallgatom, Giuseppe atya.

GIUSEPPE ATYA Laudetur Jesus Christus! László pátriárka, nem értek egyet azzal, hogy prédikálni kell a szentmiséken! Én biztos nem fogok beszédet tartani az evangélium után. Miért nem jó úgy, ahogy eddig csináltuk? Több évszázados hagyomány itt, hogy nincs prédikáció.

PYRKER Páter Giuseppe! Hallottam arról, hogy Velencében, ahogy Itáliában is általában, csak böjti időben tartanak prédikációt. Tudom azt is, hogy nem a helyi papok prédikáltak ilyenkor sem, hanem máshonnan hívtak szónokokat jó pénzért. Ráadásul ezek a szentbeszédtek többnyire csak kilencedeken hangzottak el, minden nap este. Olyan alkalmakon, amelyeken a szegényebb rétegek nem vettek részt. Így különösen az alsóbb néprétegek vallási oktatás nélkül maradtak.

GIUSEPPE ATYA Az úgynevezett dottrina christiana, a keresztény oktatás alkalmával szoktak a hitoktatók magyarázó előadásokat tartani...

PYRKER Igen, de ezeket délutánonként tartják a templomokban. Akkor, amikor a felnőttek dolgoznak a földeken, a tengeren vagy a boltokban. Így csak a fiatalok vesznek részt ezeken a hittanórákon. Ezért határoztam úgy, hogy az osztrák és német egyházmegyékhez hasonlóan itt, Velencében is elrendelem a szentbeszédet a plébániai miséken. Azzal szeretnék segíteni papjaimnak, hogy kiadom könyv alakban a vasárnapra és ünnepnapra szóló Szentírás-részleteket, az evangélium megfelelő szakaszait.

GIUSEPPE ATYA Bocsásson meg, de ez Velencében soha nem volt szokás. A gondolatoknak nincs arra ideje, hogy hosszú miséken vegyenek részt. De hiszen a Szentírás kiadása, melyben nincsenek magyarázó jegyzetek, az Index, azaz a tiltott könyvek jegyzéke szerint tilos.

PYRKER Nos, kedves Giuseppe atya! Mivel már előtted is több tiltakozó járt itt, így már régen magamhoz hívtam a pátriárkai szeminárium két professzorát, akik beillesztették a magyarázatokat a kritizált szentírási részek mellé. Így másfél év előkészület után holnaptól minden plébánián el kell kezdeni a prédikációt.

GIUSEPPE ATYA Én akkor sem fogok prédikálni... Ha eddig úgy is jó volt, hogy nem kellett Velencében prédikálni, ezután miért ne lenne jó?!

PYRKER Főtisztelendőséged elfeledkezik arról, hogy pappá szentelésekor engedelmességi fogadalmat tett püspökének. Én pedig előljárójaként úgy rendelkezem, hogy prédikálnia kell. Egyébként felfüggesztem a papi működését.

GIUSEPPE ATYA Nem értek egyet ezzel a döntéssel. *(Köszönés nélkül kimegy az ajtón.)*

PYRKER *(Meglepetten néz maga elé, majd néhány pillanat múlva elkezd hangozatosan olvasni az asztalán lévő Szentírást.)* „Kijelentettem a te nevedet az embereknek, akiket nekem adtál a világból. A tieid voltak, és nekem adtad őket, és ők megtartották a te igédet. Most tudják, hogy mindaz, amit nekem adtál, tetőled van; mert azokat a beszédeket, amelyeket nekem adtál, átadtam nekik, ők pedig befogadták azokat, és valóban felismerték, hogy tetőled jöttem, és elhitték, hogy te küldtél el engem. Én őértük könyörgök: nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál, mert a tieid, és ami az enyém, az mind a tied, és ami a tied, az az enyém, és megdicsőíttetem őbennük. Többé nem vagyok a világban, de ők a világban vannak, én pedig hozzád megyek. Szent Atyám, tartsd meg őket a te neved által, amelyet nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi! Amikor velük voltam, én megtartottam őket a te nevedben, amelyet nekem adtál, és megőriztem őket, és senki sem kárhozott el közülük, csak a kárhozat fia, hogy beteljesedjék az Írás. Most pedig hozzád megyek, és ezeket elmondom a világban, hogy az én örömöm teljes legyen bennük. Én nekik adtam igédet, és a világ gyűlölte őket, mert nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való. Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól. Nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való. Szenteld meg őket az igazsággal: a te igéd igazság. Ahogyan engem elküldtél a világba, én is elküldtem őket a világba: én őértük odaszentelem magamat, hogy ők is megszentelődjenek az igazsággal” (Jn 17,6-19).

(Csend a színpadon. Néhány pillanat múlva visszajön Giuseppe atya. A san silvestroi pap csendben áll, majd Pyrker előtt letérdel és kezet akar csókolni neki, de Pyrker felemeli és magához öleli a papot.)

4. jelenet

A Dózse palota előtt.

(Háttérben a Dózse palota, előtte rohangáló gyerekek, szülők és a plébánosuk, Adriano atya.)

ADRIANO ATYA Hamarosan itt lesz László pátriárka. Remélem, mindenki felkészült a feladatra, remélem, mindenki fújja a katekizmust! Ahogy megbeszéljük, én kérdezek, s mindig a nagyok fognak válaszolni. Na tegyünk egy próbát! Mondom a kérdést, és Ádám válaszol majd rá! A kérdés: Miért élünk a világon?

ÁDÁM *(12 éves fiúcska iskolásan mondja.)* Azért élünk a világon, hogy Istent és szeretetét megismerjük, ezt viszonzzuk, és eljussunk az örök életre.

ADRIANO ATYA Hogyan szerette Isten a világot? Federico, te válaszolj!

FEDERICO *(Magas, vékony 12-13 éves fiúcska.)* Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát, Jézus Krisztust adta érte.

ADRIANO ATYA Hogyan viszonzuk Isten szeretetét? Florentina, most te válaszolj!

FLORENTINA (14 éves, magabiztos lány.) Isten szeretetét úgy viszonzzuk, hogy hiszünk Jézus Krisztusban: rábízunk életünket, és elfogadjuk tanítását.

ADRIANO ATYA Mit kell hinnünk? Júlia, most te felelsz!

JÚLIA (15 év körüli lány.) Azt kell hinnünk, amit Isten kinyilatkoztatott.

ADRIANO ATYA Mi a kinyilatkoztatás, illetve mire bízta Jézus Krisztus a kinyilatkoztatást? Fabrizio, kérlek, erre te válaszolj!

FABRIZIO (A legidősebb, 16 év körüli fiú.) A kinyilatkoztatás Isten üzenete az emberekhez. Jézus Krisztus a kinyilatkoztatást Anyaszentegyházra bízta.

ADRIANO ATYA Na, még két kérdés. Hogyan őrzi az Anyaszentegyház a kinyilatkoztatást, illetve mi a Szentírás? Erre is te válaszolj, Fabrizio, mert te vagy a legokosabb!

FABRIZIO Az Anyaszentegyház a kinyilatkoztatást a Szentírásban és a Szent-hagyományban őrzi. A Szentírás azoknak a könyveknek a gyűjteménye, amelyeket az Anyaszentegyház Istentől sugalmazottaknak ismer el.

ADRIANO ATYA Nagyon okosak vagytok. Arra kérlek benneteket, hogy mindig a nagyok válaszoljanak a kérdésekre!

(Közben megérkezik Pyrker pátriárka. Látja, hogy a kicsik szomorúan lógatják az orrukat.)

ADRIANO ATYA Eminenciás uram! A velencei San Martino plébánia diákjai készen állnak a vizitációra. Először a gyermekek válaszolnának a kérdéseimre. Nos, mondom a kérdést és Ádám, válaszol majd rá! A kérdés: Miért élünk a világon?

ÁDÁM (Most is iskolásan mondja.) Azért élünk a világon, hogy Istent és szeretetét megismerjük, ezt viszonzjuk, és eljussunk az örök életre.

ADRIANO ATYA Hogyan szerette Isten a világot? Federico, te válaszolj!

FEDERICO Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát, Jézus Krisztust adta érte.

(Adriano atya felteszi a kérdéseket, közben Pyrker pátriárka föl-le jár. Aztán Pyrker teszi fel a kérdéseket, de a válaszadót Adriano jelöli ki.)

PYRKER Mi a Szentírás?

FABRIZIO Az Anyaszentegyház a kinyilatkoztatást a Szentírásban és a Szent-hagyományban őrzi. A Szentírás azoknak a könyveknek a gyűjteménye, amelyeket az Anyaszentegyház Istentől sugalmazottaknak ismer el.

(Pyrker leállítja a kérdezést.)

PYRKER Látom, a nagyok szépen megtanulták a válaszokat. De én a kicsikre is kíváncsi lennék.

ADRIANO ATYA Eminenciás Pátriárka atya! Ha gondolja, átadom a gyerekek feleltetését.

PYRKER (Odamegy a legkisebbekhez.) Hát titeket hogy hívnak?

EGY 6-7 ÉVES KISFIÚ (*Égő szemekkel válaszol.*) Én Michelangelo vagyok...
 A LEGKISEBB, ALIG 6 ÉVES KISLÁNY (*Megilletődve.*) Engem Máriának hívnak.

PYRKER (*Pyrker megsimogatja a két kisgyerek arcát, a háttérben lévő szülők megtapsolják.*) Mária, most tőled kérdezném, kik az angyalok?

MÁRIA Az angyalok szellemi teremtmények, akik szüntelenül dicsőítik Istent, és az üdvösség tervét szolgálják.

PYRKER Most te válaszolj, Michelangelo! Honnan tudunk az angyalokról?

MICHELANGELO Az angyalokról a kinyilatkoztatásból tudunk.

PYRKER Ma mindenki nagyon ügyes volt. De engem Mária és Michelangelo kápráztatott el a legjobban.

(*Pyrker mindkettőjük arcát újra megsimogatja.*)

SZÜLŐI HANG A HÁTTÉRBŐL É nostro. László atya hozzánk tartozik. László atya a miénk!

ÚJABB SZÜLŐI HANG

Sias tu benedetto da Dio! Áldja meg az Isten! Áldja meg az Isten!

(*Rövid csend, kivonulnak a szereplők.*)

5. jelenet

Pyrker szobája a Dózse palotában.

(*A színpadon három férfi beszélget. Pyrker János László, Antonio Canova, a Velencei Képzőművészeti Akadémia elnöke és Leopoldo Cicognara, a művészetbarát gróf. Az asztalon könyvek, rajzok. Beszélgetés közben egymásnak mutatnak a könyvekből rajzokat.*)

PYRKER Kedves barátaim! Köszönöm, hogy velem töltik az estét. Mielőtt asztalhoz ülnénk, s elfogyasztanánk a tiroli vacsorát, arra kérem méltóságtokat, meséljenek nekem Velence képzőművészetéről. Canova művész úr, köszönöm, hogy ön is elfogadta meghívásomat, akit az egész világ ismer, aki a barokk stílustól eltávolodva, az antikművészet ideáljaihoz nyúlt vissza, és a klasszicizmus megalapítójaként tisztelik önt.

ANTONIO CANOVA Velence éppen helyzeténél fogva egészen sajátos művészetet tudhat magáénak, mely élesen különbözik Itália többi városállamának művészetétől. Konstantinápolyal, azaz Bizánccal való kapcsolata említendő, de számos iszlámhatás is érte. Ez leginkább az építészetben mutatkozik meg, de a festészet is sokban különbözik például Róma vagy Firenze festészetétől. A velencei reneszánsz nagyban meghatározta a 16. század festészetét. A reneszánsz művészet eszmei háttereként a humanizmust szokás megjelölni. Velencében nem volt központi szerepben a humanizmus. Mivel városunk középkori alapítású, nem is büszkélkedhetett olyan antikromokkal, amilyenekkel például Róma vagy Firenze. Viszont a gótika itt mély gyökeret eresztett.

LEOPOLDO CICOGNARA A festményeket itt költeményeknek, poesiének nevezték.

ANTONIO CANOVA Itt a festészet dokumentatív, minden apró részletet megörökítő, narratív jellegű. Nagy szerepe volt a városban található ikonoknak, nem egy festmény egy-egy ikon modernizált változataként készült. A reneszánsz festészet Velencében két festődinasztiával, a Bellinikkel és a Vivarinikkel kezdődött.

PYRKER De az építészetben Velence mindig is más úton járt, mint a délebbre fekvő városok. Vajon miért?

LEOPOLDO CICOGNARA A gótika itt sokkal elevebb, pompásabb az iszlámhatások miatt. Az iszlám építészet jellegzetes eleme, a szamárhátíves ablak a reneszánsz építészetben sem maradt el. A Firenzéből kiinduló quattrocento-szellemű építészet is különbözik Velencében. Pietro Lombardo és fiai tervezték a Santa Maria dei Miracoli templomot, ezt az igazán pompás kis templomot. Andrea Palladio késő reneszánsz művészete is teret kap Velencében. Az ő nevéhez a San Giorgio Maggiore és az Il Redentore templomok építése fűződik.

PYRKER A Dózse-palota valóságos kincsesár.

ANTONIO CANOVA Így van. A jelenleg látható palotát 1340-ben kezdték el építeni. Itt található az egykori köztársasági testületek hivatalai. Az épület szinte minden termében csodálatos festmények tucatjai láthatók. Külön érdemes megemlíteni Tintoretto Paradicsomát, a világ legnagyobb méretű vásznainak egyikét, amely a Nagyteremben van a dózse trónja fölött. Őriznek egy eredeti gótikus freskót is. A múzeum gazdag képtárában Hieronymus Bosch, Quentin Massys, és Giovanni Battista Tiepolo festményei is láthatók.

LEOPOLDO CICOGNARA Ne feledkezzünk el a nagyon fiatal szobrászról, Marco Casagrandéről sem, aki nem is olyan régen Angelica és Medoro című művével elnyerte a Brerai Akadémia első díját.

ANTONIO CANOVA Már találkoztam vele. Mecénása, Bartolomeo Gera ajánlotta be.

LEOPOLDO CICOGNARA És ne feledkezzünk el a dózsék hagyatékáról, a lakótermek berendezési tárgyairól, a reneszánsz és barokk kori használati tárgyakról, a dózsék által megrendelt egyéni és csoportos portrékról.

PYRKER Lenyűgöző hagyaték. Nekem a festészet az egyik legcsodálatosabb dolog, amit isteni segítséggel alkotott az ember. Kedvenc festőm Tiziano. Három festményt különösen nagyra tartok: Tizianótól Szűz Mária mennybevételét, Raffaellótól Krisztus színeváltozását és Correggio Szent Jeromosát.

LEOPOLDO CICOGNARA Mindegyikben ott a túlvilági révület. Valami mennysországi üzenet.

PYRKER Én magam sem tudnám megmagyarázni, miért fogtak meg ezek a festmények! Mária mentes volt az áteredő bűntől, és mint Istenszülőt, a testét nem érte

romlás. Testestől-lelkestől fölvetetett a mennybe. Ezt a hitigazságot jeleníti meg Tiziano a Santa Maria Gloriosa dei Frari-bazilika oltárképén. A kép alján a tanítványokat látjuk. Arcukról meghökkenés és áhítat olvasható le, ahogy égre emelik tekintetüket. A kép közepére került Szűz Mária, ahogy az angyalok az égbe emelik a testét. Ő is az Ég felé néz. A festmény felső részében az Atya alakja rajzolódik ki, aki tárt karokkal fogadja az Istenszülőt. (Közben egy másolaton bemutatja ezt a festményt.)

LEOPOLDO CICOGNARA Az alkotás összeköti a Földet az Éggel.

PYRKER Valóban. A kép felvillantja azt a végtelen szeretetet, ahogy Isten szereti a világot. Pármában járva láttam a Szent Antal templomban Correggiónak a Szent Jeromos-képét. Ez olyan érzékkel van kiszínezve, hogy a festők is csodálják a mestert ragyogó színkezeléséért, talán nem is lehetett volna jobban megfesteni a nagy szentet, az egyházatyát.

LEOPOLDO CICOGNARA Aki a monda szerint kihúzott egy tövist az orosz-lán talpából, amitől az állat megszelídült és hűséges kísérője lett.

PYRKER Így van. Rómában láttam Raffaello Krisztus színeváltozása képét. Ezen a festő két, egymástól távol eső bibliai részt kötött össze. A felső részen Jézust látjuk a fényben, miközben az apostolok alszanak, az alsó részen az ördög által megszállt fiúnak története elevenedik meg.

6. jelenet

Lángol a Dózse-palota.

(Emberek szaladnak vödörrel össze-vissza. Oltani próbálják a tüzet, de a lángok egyre magasabbra csapnak. Éles szirénahang jelzi a bajt. A színen Pyrker, katonák, ezredes, őrnagy.)

VALAKI A FELBOLYDULT TÖMEGBŐL Tűz van! Tűz van! Szaladjatok a tűzoltókért!

EGY MÁSIK HANG Vízet! Vízet! Riasszátok a katonákat! A nagytanács terme alatt ég minden! Vízet! Vízet!

(Pyrker kalapban, kabátban kilép az épületből, melyben ő maga is lakik. Meglátja, hogy mellette egy osztrák katonatiszt áll tétlenül, katonáival.)

PYRKER Ezredes úr! Miért nézik tétlenül, hogy terjed a tűz? Ha nem segítenek az oltásban, átterjednek a lángok az egész épületre!

EZREDES Főtisztelendő úr! Nekünk tiltják az előljáróink, hogy polgári épületeknél segédkezzünk.

PYRKER Nem hiszem, hogy ilyen esetben, amikor ég a Dózse-palota, bármelyik előljárójuk is megbüntetné önöket, hogy segítettek az oltásban.

EZREDES Én nem szeghetem meg az előírást.

PYRKER Akkor majd én vállalom a felelősséget! *(A katonák felé fordul.)* Kérem, vegyenek részt az oltásban!

(A katonák, az ezredes kivételével, elindulnak Pyrker után.)

EGY KATONA Hozzuk ki az árkádok alól a fegyvereket, a löszertáskákat, nehogy berobbanjanak!

EGY MÁSIK KATONA Álljunk sorfalat a lagúnáig, úgy adjuk kézről-kézre a vödröket!

(Javában tart az oltás. Késve megérkezik egy másik katonatiszt, egy őrnagy tűzfecskeendőkkkel és újabb katonákkal. Pyrker megjegyzést tesz a késlekedőkre.)

PYRKER Őrnagy úr! Egy ilyen késés miatt háborút lehet elveszíteni.

ŐRNAGY Én nem szólnék be a nagyok dolgába!

(Pyrker megdöbben a sértő megjegyzésen. Az őrnagy tesz néhány lépést, majd akkor veszi észre, hogy a pátriárkát sértette meg.)

ŐRNAGY Jaj, most látom, hogy eminenciás uram is itt van. Hát azért késtünk, mert a vezérkar kivárt. Nem akartak engedni bennünket tüzet oltani.

7. jelenet

Dózse-palota előtt sétáló velencei emberek.

(Két sétáló beszélget.)

AZ EGYIK SÉTÁLÓ VELENCEI POLGÁR De jó, hogy sikerült a tűztől megmenteni a palotát!

EGY MÁSIK SÉTÁLÓ Ha nincs a pátriárka, most lehet, hogy csak egy kiegészítő épület állna itt.

AZ EGYIK SÉTÁLÓ VELENCEI POLGÁR Hallottad, hogy Pyrker a tűz után jelentést írt Ferenc császárnak? Arra kérte, rakja ki a hatóságokat és az ide szállásolt katonákat a palotából. Merthogy azoknak a festményeknek, csodálatos művészeti alkotásoknak a megsemmisülése hatalmas veszteség lenne. Még arra is javaslatot tett, melyik hivatal hova kerüljön át innen. A múlt héten járt itt Ferenc császár, ő mondta el a város vezetőinek, hogy Pyrkernek köszönhetik, hogy a város tűzvédelme biztosított lett. Azt mondta a császár: Pyrker János László határozott hangú levelet írt nekem.

8. jelenet

Róma, 1823.

(Apponyi Antal gróf, az Osztrák – mm Magyar Monarchia nagykövete és VII. Piusz pápa beszélget.)

APPONYI ANTAL NAGYKÖVET Szentatya! Kéréssel jöttem. Néhány napja Rómában tartózkodik Pyrker János László velencei pátriárka, aki szeretne szentséggel találkozni. Régóta figyelemmel kísérem Pyrker pátriárka életét és méltónak tartom arra, hogy szentséged meghallgassa őt.

VII. PIUSZ Nagykövet úr! Már én is hallottam Pyrker atyáról, de kérem, mondjon róla néhány szót!

APPONYI ANTAL NAGYKÖVET Magyarországon született 1772-ben. Apja uradalmi tisztartó volt. Az ifjú Pyrker kimagasló szellemi képességeit már gimnáziumi tanárai is felismerték. Nehéz, kalandos élete volt. Fiatalemberként egy szicíliai gróf mellett vállalt titkári állást, aki magával hozta Itáliába. Utazásait befejezve 1792-ben Lilienfeldben belépett a ciszterciák rendjébe. A teológiát Sankt Pöltenben végezte, s 1796 őszén szentelték pappá. 1798 elején az apátság gazdasági vezetője lett, majd hét évig a kancelláriát és az erdészeti hivatalt is vezette. Ekkor plébánosnak nevezték ki Tüرنitzbe. 1811-ben visszatért a lilienfeldi rendházba, rá egy évre a kolostor apátjává választották.

VII. PIUSZ Úgy tudom, Pyrker ebben az időszakban ismerkedett meg Ferenc osztrák császárral, magyar és cseh királlyal, amikor a császár a Napóleon fölött aratott győzelemért a máriazelli kegyhelyen adott hálát.

APPONYI ANTAL NAGYKÖVET Pyrker ekkor meghívta az uralkodót, hogy töltsen az éjszakát a közeli lilienfeldi apátságban. Pyrker karrierje ezután gyorsan ívelt felfelé: I. Ferenc a következő évben császári titkos tanácsosnak, majd 1819-ben szeptesi püspöknek, 1820-ban pedig velencei pátriárkának nevezte ki. Pyrker a Velencében töltött első éveiben írta a Rudolf von Habsburg című hősi eposzt, melynek főszereplőjét a császárról mintázta. Pyrker, a császár és egyben patrónusa halála után naplójában így emlékezett meg róla: *„Őtőle kaptam a jólétet, a méltóságot és a kitüntetést, melyekre az olyan születésű ember, mint én soha nem is gondolhatott volna!”*

Velencében nagyon sok itáliai festő értékes festményét mondhatja magáénak.

VII. PIUSZ Író és szereti a képzőművészetet? Ő maga is művész?

APPONYI ANTAL NAGYKÖVET Valóban jelentős író. Német nyelven ír. Először drámával próbálkozott, az 1810-ben megjelent Historische Schauspielen című gyűjteményben. Három magyar témát, Kis Károly, a Hunyadiak és Zrínyi halálának történetét dolgozta fel. Ezt követően az epikára tért át, hexameteres alapokra építve írta meg 1816-ban a Tunisiás című alkotását. Majd 1821-ben a Die Perien der heiligen Vorzeit. Úgy tudom, már készül a Habsburg Rudolfról szóló műve is.

VII. PIUSZ Nagykövet úr! Kíváncsivá tett. Sőt úgy érzem, köszönettel tartozom önnek, hogy egy ilyen nagy formátumú emberre hívta fel a figyelmet. Szeretettel várom Pyrker pátriárkát holnap délelőtt:

APPONYI ANTAL NAGYKÖVET Szentatyám! Köszönöm a meghallgatást!

9. jelenet

Róma, 1823.

(Pyrker találkozása VII. Piusz pápával.)

VII. PIUSZ (Folyamatosan fogja Pyrker kezét.) Annyi sok szépet hallottam emenciádról, de most az érdekelne, hogy egy ilyen széles körű ismeretekkel rendelkező személy, hogyan lett pap?

PYRKER Sia laudato Gesú Cristo! Szentséges Atyám!

VII. PIUSZ Semper laudato!

PYRKER Hosszú ideig katonának készültem. Az egyik tábornok azt ígérte, hogy egy dragonyosezredben kapok helyet. Aztán egy napon találkoztam Wenzel Ignaz Rafael karmesterrel, aki Budáról került Bécsbe. Különleges titkot árult el magáról. Elmondta, hogy egykor ciszterci szerzetes volt az egyik csehországi apátságban. De abban az időben sok kolostort zártak be, amitől megrémült ismerősöm, s otthagytta a kolostort. Maga sem gondolta volna, hogy ezt később megbánja. Rafael úr tanácsolta azt nekem, hogy lépjek be egy kolostorba, legyek szerzetes. Ő ajánlotta nekem a lilienfeldi apátságot, sőt ajánlólevelet is adott nekem, amit átadtam a barátságos Ignaz von Lilienfeld apátnak.

VII. PIUSZ Hol található ez a hely?

PYRKER Az apátság az Alpok lábánál található, varázslatos hely. Itt kaptam meg novícius ruhámat és László rendi nevet. A noviciátus idején a rendszeres imára, a lelkiségi művek és a latin klasszikusok tanulmányozására fordítottam időmet. Cicerot, Líviust, Sallustiust, Tacitust, Terentiust és Vergiliust olvastam. Mindenekelőtt a komoly, nagy emberismerő Tacitus maradt a kedvencem. Ekkor elolvastam az Ó- és Újszövetségi Szentírást is. Egy teljesen új világ tárult fel előttem. A zenetanárom biztatott, hogy fejlesszem klarinét tudásom. Az apátságban az volt a szokás, hogy a novíciusok hegyet másznak, s előfordult, hogy a legmeredekebb csúcsokat is megmásztuk. Teológiai tanulmányaimat a Sankt Pölteni Püspöki Papnevelő Intézetben végeztem.

VII. PIUSZ Itt is az irodalom foglalkoztatta?

PYRKER Itt már a Szentírás érdekelt a legjobban, de nyelveket, franciát és angolt tanultam, így idővel Miltont és Shakespeare-t olvastam eredetiben. Másodéves teológusként megpróbáltam néhány kardalt írni, amit aztán a hatvan növendék közül néhány – a vacsorák után – megpróbált velem együtt elénekelni, egy cselló kíséretével a szabadidő teremben. Az egyik dal ezekkel a szavakkal kezdődött: „Mi szép, ó Testvéreim, vidáman pergetni az öröm óráit!” Boldogok voltunk! Ezért is egyeztek bele előljáróink abba, hogy időnként énekeljünk. Ők is meghallgattak bennünket.

VII. PIUSZ Mikor szentelték fel pappá?

PYRKER 1796-ban. Első misémet is az apátságban mondtam. Később a lelkipásztori munka mellett nagy súlyt fektettem, a Szentírás tudományára, s az ezzel összefüggő görög és latin nyelvekre, mert ezeknek a professzora akartam lenni. A következő években a novíciusoknak én tartottam az egyháztörténeti órákat. Később a kolostor gazdasági igazgatója, majd apátja lettem, de plébánosként is tevékenykedtem. Az 1797-es esztendő végzetes volt, amikor mozgósították a népet, hogy védje meg magát a Bonaparte Napóleon által vezérelt franciákkal szemben.

VII. PIUSZ Napóleonnal nekem is meggyűlt a bajom. Nem is akárhogyan. Már pápaságom 1800-as kezdetétől szembekerültünk egymással, és ez a szembeállítás egészen Bonaparte 1815-ös bukásáig tartott. Napóleont rendszeresen feldühítette, hogy nem voltam hajlandó teljesíteni a követeléseit. De azt is el kell mondanom, hogy még pápaságom előtt, 1796-ban, a francia függetlenségi háborúk idején, Napoleon csapatai megszállták Rómát, ahol elődömet, fogolyként a franciaországi Valence-be hurcolták. Elődöm itt is halt meg 1799-ben.

PYRKER Ő volt VI. Piusz, családi nevén Giovanni Angelo Braschi a 250. római pápa volt?

VII. PIUSZ Igen. Elődöm a nagy francia forradalom idején, 1797-ben elvesztette a franciaországi pápai birtokokat, majd a Direktórium idején megfosztották az egyházi államtól, aztán Bonaparte Napoleon tábornok utasítására elfogták és a franciaországi Valence-be hurcolták. Miután VI. Piusz pápa 1799-ben meghalt a fogságban, a pápai székhely hat hónapig üresen állt.

PYRKER Aztán a következő évben, 1800-ban a konklávé szentségedet választotta pápává.

VII. PIUSZ Igen, s egy nagyon furcsa helyzet állt elő, mivel a franciák VI. Piusz letartóztatásakor lefoglalták a pápai tiarát, így engem 1800. március 21-én egy papír fejdíszsel koronáztak meg.

PYRKER De miért tartotta fogságban a Szentséges Atyát Napoleon?

VII. PIUSZ Napoleonnak útjában volt az Egyház. Egyedül akarta irányítani a világot. Kényszerből kötöttük meg 1801-ben a konkordátumot, amely szigorúan korlátozta a mindenkor pápa franciaországi hatalmát, és jóváhagyta, hogy a forradalmi kormány eladja a katolikus egyház franciaországi földbirtokait. Napoleon az egyház minden engedménye ellenére is kereste annak „tökéletes módját”, hogy kimutassa korlátlan hatalmát. Aztán 1809-ben Napoleon ismét megszállta a pápai államot. Engem is elhurcoltak. Ekkor adtam ki a Quum memoranda című pápai bullát, amelyben kiközösítettem a császárt és mindenki mást, aki részt vett a pápai állam elleni támadásban. Napoleon új konkordátum megkötésére tett nekem ajánlatot, olyan feltételekkel, hogy mondjak le államfői jogaimról, tegyem át a székhelyemet Párizsba, és a császártól fogadjak el javadalmozást. Ezt a megalázó ajánlatot azonban visszautasítottam. A kiközösítés egyértelmű figyelmeztetést jelentett Napoleonék számára.

PYRKER Hallottam, hogy a császár híve, Miollis tábornok csapatai betörték a pápai palotába. Igaz ez a hír?

VII. PIUSZ Igaz. Miollis attól tartott, hogy népfelkelés törhet ki a támogató-sunkra, ezért elrendelte, hogy a csapatai haladéktalanul vonuljanak a pápai palotához. A katonák átmásztak a Quirinal palota kertjének falain, majd betörték a palotába, ahol a svájci gárdával vívott véres közelharc után felverték álmomból,

majd elhurcoltak engem. Száműzetésben azzal a szándékkal szenteltem fel a piemonti La Voglina templomát, hogy ez legyen a pápaság lelki bázisa száműzetésem idején. Napóleon azonban 1812 tavaszán ismét elrabolta, Piemontból a franciaországi Fontainebleau-ba hurcoltak. Egészségi állapotom ekkor már súlyosan megromlott: az Alpokon átvezető út során bélcsavarodást kaptam és a magas láz miatt félrebeszéltem.

PYRKER Úgy tudom, hogy a Mont Cenis-hágón való fáradságos átkelés idején már az utolsó kenetet is feladták Szentséges Atyámnak...

VII. PIUSZ Igen, mert azt hitték, hogy meghalok. Végül azonban megérkeztem a fontainebleau-i kastélyba, ahol a következő két évben fogoly voltam. Született még egy rám kényszerített konkordátum, de ezen túllépett az idő, mert Napóleon 1814. április 11-én lemondott. Néhány héttel később visszatértem Rómába, ahol a hit védelmezőjeként fogadtak. Sokat szenvedtem, de végül győzedelmeskedett a kintartásunk.

PYRKER Szentséges Atyám! Látom, teljesen felkavarta ez a visszaemlékezés. Elköszönök, de a megbeszéltek szerint holnap is felkeresem. Laudetur Jesus Christus!

10. jelenet

Róma, 1823.

(VII. Piusz pápa és Pyrker pátriárka-érsek beszélget.)

VII. PIUSZ Hogy érzi magát Rómában, excellenciás János pátriárka?

PYRKER Amikor ideértünk, első dolgom volt, hogy meglátogattam a Szent Péter Székesegyházat. Lenyűgözött, amikor beléptem ebbe a hatalmas katedrálisba. Azóta sokszor megnéztem, s majd' minden napszakban más arcát mutatta. Felmásztam a bazilika tetejére is. Kimondhatatlan élmény volt onnan rátekinteni a városra. Többször jártam a Pantheonban, megnéztem a Colosseumot, s ellátogattam kíséreléssel a falakon kívüli Szent Pál Bazilikába, s bejártuk a katakombákat is. Ezek a földalatti helyeken sokat imádkoztunk.

VII. PIUSZ Megtanítana egy szép imára?

PYRKER Még édesanyámtól tanultam, gyerekkoromban Szent Bonaventura imádságát. Így hangzik: „Sebesítsd meg, Uram, az én lelkemet a Te üdvösséges szerelmed sebeivel! Adj az én szívembe tiszta és fölgerjedt apostoli szeretetet, hogy elájuljon, és elolvadjon az én lelkem a Te szerelmed és kívánságod miatt. Tégedet szomjúhózzon, Tehozzád fohászkodjék, testétől megválni, te elődbe menni szüntelen kívánkozzék. Adjad, én Istenem, hogy az én lelkem kívánsága csak Te légy, Angyalok kenyere, lelkünk táplálása, minden napi természet fölött való kenyér, melyben találhatik minden édesség. Téged Uram, kire kívánva néznek az angyalok, éhen kívánjon az én szívem, és az Te gyönyörűséges jó ízveddel

MÁSODIK FELVONÁS

Játszódik Egerben 1827 és 1847 között.

1. jelenet

A régi egri székesegyház sekrestyéje.

(Szereplők: Rajner Károly kanonok és a régi egri székesegyház sekrestyéje. Történik a sekrestyében, a szentmise után, miközben a sekrestyés segít a miseruha levételében a helynöknek.)

SEKRESTYÉS Főtisztelendő Kanonok úr! Igaz a hír, hogy holnap érkezik Egerbe az új főpásztor?

RAJNER KÁROLY Így igaz, János bácsi.

SEKRESTYÉS Hát ezt is sikerült kiböjtölni... Fischer érsek öt éve, hogy eltávozott a Jóistenhez. Azóta nem volt főpásztorunk.

RAJNER KÁROLY Látja, János bácsi, Isten malmai lassan őrölnek ugyan, de lesz újra érsekünk. Pyrker János László, velencei pátriárkát nevezték ki főpásztornak, pápai jóváhagyással. Pyrker érsek megkapta az „egri pátriárka érsek címet. Holnap érkezik, holnapután iktatják be tisztségébe.

SEKRESTYÉS Azt mondják, hatlovas hintóval érkeznek...

RAJNER KÁROLY Holnap után lesz itt a székesegyházban az érseki, ezután pedig a megyeházán a főispáni beiktatása. Nyolcszáz vendéget várunk... Úgy érzem, be sem férünk ennyien, ebbe a kis székesegyházba...

2. jelenet

Az egri érseki palota.

(A színen Pyrker pátriárka-érsek és Rajner Károly kanonok.)

PYRKER Főtisztelendő Kanonok úr! Azért kértem ide, mert nagy szükségem lesz a helyi ismereteire.

RAJNER KÁROLY Örömmel segíték pátriárka-érsekemnek.

PYRKER Ezúton köszönöm meg, hogy helynökként segítette az egyházmegyét érkezésemig. Szeretném kérni, hogy ezután, ha elutazom vegye vállára az Egri Főegyházmegye terhét...

RAJNER KÁROLY Köszönöm megtisztelő bizalmát.

PYRKER Köszönöm, hogy elfogadta felkérésem. Már Velencében is igyekeztem tájékozódni az Egri Főegyházmegye dolgairól. Ma ugyan elfáradtam a beiktatásaimon, de szeretném, ha holnap együtt látogatnánk el templomainkba, a Lyceumba, a várba... Hallottam, hogy melegvíz tört fel a városban... Ennek sorsa is érdekelne. Holnap reggel találkozunk és teszünk egy sétát a városban.

3. jelenet

Az egri várban.

(Pyrker és Rajner az egri vár romjai között beszélget. Utánuk papok, civilek sétálnak.)

PYRKER Főtisztelendő Rajner atya! Köszönöm a mai sétát. Ma különösen a vár látványa ragadott meg. Ez a hely, ahol Dobó István tündökölt. Ez a hely, ahol a Mi Urunk segítette azt a világra szóló csodát, amikor pár ezer keresztény ember megalította a világot elfoglalni akaró mohamedánokat. Látom, hogy romokban hever ez az erődítmény. Nyomát nem őrzi a hajdani szép napoknak. Ráadásul még a köveket is elhordják az építkezők... Azt gondolom, meg kell erősíteni, fel kell újítani a falakat! Mielőbb három keresztet kell állítani a vár legmagasabb pontján. Ez lesz a Kálvária-hegy, s bízom abban, hogy ez által a vár zarándokhellyé válik. Az idelátogatók tiszteleghetnek a várvédők, a keresztény hit védőinek kálváriája előtt. Talán az sem utolsó szempont, hogy gyönyörű innen a kilátás, nagyszerű a panoráma.

RAJNER KÁROLY Pátriárka-érsek úr! Azt mondják, friss szem többet lát. De ez igaz erre a helyzetre is. Itt jártunk el nap, mint nap a vár mellett. Láttuk, hogy széthordják a falakat. Eminenciád egy pillanat alatt megemeli a magasba, ezt a pusztuló, elfeledett helyet.

PYRKER Helynök úr! Nagyon sok lesz majd a teendőnk. Láttam, hogy kicsi a székesegyház, kihasználatlan a Lyceum épülete, elpazaroljuk a melegvizet... Nem beszélve arról, hogy nagyon sok festményt hoztam Velencéből. Szebbnél szebb alkotások... Nos, ezek megfelelő elhelyezéséről is gondoskodnunk kell! De nemcsak festményeket hoztam Velencéből. Négy csodaszépen szóló hegedűt is. Vasárnap délutánra, az érseki palota kertjébe, koncertre hívom a zenekedvelő egrieket.

4. jelenet

Hangverseny az egri érseki palota udvarán.

(Néhány ember, közöttük Pyrker, Rajner tanácstalanul várakozik az udvaron. A vonósnegyes Schubert műveiből játszik.)

PYRKER Velencében többszázan tolongtak egy ilyen koncerten. Itt viszont alig jöttek páran.

RAJNER KÁROLY Kihirdettük minden szentmisén, hogy lesz ez a hangverseny, s várjuk az érdeklődőket. Sajnos itt nem divat koncertre járni.

PYRKER Itáliából hoztam magammal ezt a négy kvalitásos hangszert, vonósnegyes alapításához. Ezek egyike az 1697-ben készült *Cecília* nevű Stradivari-hegedű. Annnyira bízom benne, hogy itt most sokan élvezhetik a hegedűk hangját. Schubert zenéjét.

RAJNER KÁROLY Úgy hallottam, hogy Érsek úr személyesen is ismeri Schubertet?!

PYRKER Igen. Két évvel ezelőtt Gasteinben találkoztam vele. Franz Schubert éppen az egyik barátját kísérte oda. De mi már előtte is váltottunk vele néhány szót, Caroline Pichler szalonjában. Három dalát ajánlotta nekem. Különösen nagyra értékeltem A vándor című művét. Aztán a legutóbbi Gasteini találkozón Franz megzenésítette két versemet. Az egyik címe: A mindenhatóság. Ez így kezdődik: Mily nagy Jehova, az Úr! Ez a sor A szent hajdani gyöngyei című munkámból való. A második megzenésített költemény címe: Honvágy, ez a gondolat pedig a Tunisiában olvasható.

5. jelenet

Tanévnyitó a tanítóképzőben.

(Szereplők: Rajner Károly kanonok, érseki helynök a képző első igazgatója. Tanárok, diákok. Eléneklük a Boldogasszony Anyánk... című éneket orgonakísérettel, majd az új igazgató, Rajner Károly köszönti a diákokat.)

RAJNER KÁROLY Tisztelt Tanár Urak, Diákok! Kedves Szülők!

Szeretettel köszöntöm a megjelenteket az Egri Tanítóképző első tanévnyitóján, most az 1828. év decemberében kezdjük meg a kántortanítók képzését Pyrker **János pátriárka-érsek kezdeményezésére**. Főpásztorunk már rövid szepesi püspöksége alatt is felismerte, hogy a legtöbbször komolyabb képzettség nélkül tevékenykedő tanítók nem képesek eredményesen tanítani a gyermekeket. Ezért már néhány hónappal Egerbe érkezése után elhatározta, hogy az általa Szepeskáptalanon alapított német nyelvű tanítóképző intézet mintájára Egerben magyar nyelvű tanítóképző intézetet létesít. Szándékáról tudósította az uralkodót, kérve tervének jóváhagyását. A király 1828. február 13-ai leiratában engedélyezte Pyrker pátriárka-érsek tervét. Az intézet ma nyitja meg kapuit itt, a Foglár Intézetben.

Tanítóképzőnk szervezeti és működési szabályzata, a „*Regula et Constitutiones Instituti Praeparandorum ad Ludi-Magisteria*” a szepesi tanítóképző intézet szabályzata alapján készült, első igazgatójának pedig engem nevezett ki. A jelentkezés feltétele a megfelelő testalkat és egészségi állapot volt, a felvételi pedig írásból, számtanból és nyelvismeretből állt. Tanítóképzőnkben az oktatás két évet vesz igénybe, melynek során az első évben hittant, Ó- és Újszövetséget, olvasást, írást és számtant tanítanak a hallgatóknak, de a legfontosabb tantárgynak a pedagógia számított. A második tanévben éneklést és orgonálást tanulnak, mivel a tanítók általában kántori feladatokat is ellátnak. Az intézetbe felvett növendékek ingyenes oktatásban és ellátásban részesülnek. Pyrker érsek kifejezett kívánsága a tanítói állások betöltésénél, hogy az egri intézetben végzetteket előnyben kell részesíteni elhelyezkedésükkor. Bízunk benne, hogy intézetünk kiállja az idő próbáját és elősegíti, hogy érseki városunk „az iskolák városa” címet is elnyerje.

6. jelenet

Érseki palota, 1830.

(*Pyrker János László pátriárka-érsek Rajner Károly, Lonovics József, Barkóczy László, és Bémer László kanonokokkal egy új főszékesegyház építéséről tárgyal.*)

PYRKER Főtisztelendő kanonok testvéreim! Az egri egyházmegyét az elsők között alapította Szent István király. A Szent János evangélista tiszteletére felszentelt püspöki székesegyházat a vár mai területén építették fel. Az egri vár 1552-es ostromát megelőzően a román stílusban felépített, majd gótikus stílusban átépített templomot jelentősen átalakították a kor háborús viszonyaira tekintettel. Az ostrom során a templomban tárolt puszkapor felrobbant, romba döntve a székesegyház maradványainak egy részét. 1566-ban a kanonok testülete úgy döntött, hogy elhagyja a romos épületet és a Szent Mihály plébánia templomba költözött, mely 1580-tól hivatalosan is betöltötte a székesegyház funkcióját és Szent János apostol és evangélista az egri egyházmegye védőszentje is patrónusa lett.

BARKÓCZY LÁSZLÓ A török kiűzése után Telekessy István püspök felújította a Szent Mihály székesegyházat, majd hozzákezdett egy nagyobb templom építéséhez, melyet utóda Erdődy Gábor püspök fejezett be 1727-ben. Ekkor épült fel a barokk katedrális dombjának tövében az új püspöki palota is.

PYRKER 1804-ben három részre osztották fel a hatalmas egri püspökség területét, mint ismert, ekkor jött létre a kassai és a szatmári püspökség. S ekkor VII. Pius pápa a megmaradt egri püspökséget érseki rangra emelte. Már ideérkezésemkor az az érzésem támadt, hogy „az egri érseki székesegyház alig különbözik egy falusi templomtól”. Ezért az elmúlt évben a Rómában tanult Hild Józsefet, a neves építésszt kértem fel az új katedrális tervezésére. A művészi díszítést pedig az Itáliából érkezett Marco Casagrande szobrászművészre bízom.

RAJNER KÁROLY Azóta tárgyalásokat folytattunk a város vezetésével, tájékoztattuk Eger város bíróját és tanácsát az új székesegyház felépítésének szándékáról. A városi tanács gyűlése megértően fogadta Pyrker pátriárka-érsek felhívását, és felajánlott 3600 forintot az új, Egerhez, mint érseki székhelyhez méltó székesegyház építésére. Javasolták, hogy az új katedrális a város plébániatemploma is legyen.

LONOVICS JÓZSEF Magam is támogatom egy új székesegyház építését, s javaslom, hogy a régi templom elbontását még ez évben, 1830 őszen kezdjék el, hogy minél hamarabb állhassanak az új templom falai.

PYRKER Köszönöm támogatásukat. A székesegyház belső díszítésén olyan neves művészek dolgoznak, mint Marco Casagrande, a Velencei Képzőművészeti Akadémia elnöke. A főoltár képét Joseph Danhauser, a mellékoltárokét pedig Adeodato Malatesta, Giovanni Schiavoni, Michelangelo Grigoletti és Giovanni Busato festik, de az Egerben már ismert Johann Lucas Kracker két oltárképe is átkerült az épület-

be az elbontott barokk templomból. Az új székesegyház külső hossza az oszlopso-
ros előcsarnokkal együtt 93 méter, a belső hossza 80 méter, a szélessége 33,6 méter, a
kereszthajó pedig 53 méter hosszú lesz. A főhajó centrumában emelkedő kupoladob
átmérője 18 méter, a magassága pedig 40 méter. A két torony 54 méter magasra
emelkedik a város fölé. A homlokzatára a következő felirat kerül: „Venite adoremus
Dominum!”, azaz „Jöjjetek, imádjuk az Urat!”. Fölötte pedig a három isteni erény, a
Hit, a Remény és a Szeretet allegorikus alakjai láthatóak majd.

BÉMER LÁSZLÓ: Pyrker pátriárka-érsek úr! Csak megköszönni lehet fárado-
zását Egerért és az Egri Főegyházmegyéért! Kísérje Isten áldása tervét!

7. jelenet

Pyrker hálaadó imája a főegyházmegyei vizitáció után.

(Pyrker monológja.)

PYRKER Uram! Óh, ég és föld Ura, Istene! Befejeztem a főegyházmegye vizi-
tációját. 1828 tavaszán, nyarán és őszén vizitációs körúton jártam Szabolcs vár-
megyében, 1829-ben Borsod vármegyében, 1830-ben pedig Heves vármegyében.
Végig látogattam a plébániákat. Délutánonként mentem, de előre bejelentettem
érkezésemet. A települések határában várt a pap, a tanító és az iskolás gyere-
kek csoportja, sőt néha a falu református lelkész is. Érkezésemkor megszólaltak
a harangok és körmenetben vonultunk a templomba. Közben meglátogattam a
temetőt is. Együtt imádkoztunk a halottakért, majd ünnepélyesen vonultunk be
a templomba. Megszemléltem a tabernákulumot, a szent edényeket. Megvizs-
gáltam a liturgikus ruhákat, felszereléseket. Megnéztem az anyakönyveket. El-
lenőriztem a plébánia gazdálkodását. Másnap, a szentmisén meghallgattam a
plébános prédikációját, részt vettem a diákok hittan vizsgáján, kiszolgáltattam a
jelölteknek a bérálás szentségét. Hálát adok néked Uram, hogy ide vezéreltél.
Bár láttad, hogy az első időben szívesebben maradtam volna Velencében, de most
értettem meg, hogy ezen a szegény vidéken sokkal inkább hasznára lehetek test-
véreimnek. Meggyőződhettem róla, hol lenne szükség új templomra, paptestvé-
reimnek plébániára. Ezek az utazások arra is jók voltak, hogy lássam: sok helyen
úttalan utakon közlekednek, hogy a szomszéd falut elérjék. Nagyon sok teendőm-
re hívtad fel a figyelmet, hogy segítségemmel emberhez méltó életet élhessenek
híveid. Dicsőség és hála néked örökké!

8. jelenet

Szarvaskő, a Pyrker-szoros.

(Emberek, sziklák között robbantanak, fúrnak, faragnak.)

SZARVASKŐI IDŐS FÉRFI *(A köveket, szikladarabokat pakolók között.)* Hát
maguk meg miért verik szét a sziklákat?

ERŐS FÉRFI Nem hallották, hogy Pyrker pátriárka-érsek elrendelte a sziklák berobbantását?

SZARVASKŐI IDŐS FÉRFI FELESÉGE Ne mondja már, kedvesem. Berobbantani a sziklát? Hát abból nem sok jó lesz.

ERŐS FÉRFI Ki kell szélesíteni az utat, hogy a szekerek biztonságosan tudjanak egymás mellett elhaladni. Ne csússzanak be a szakadékba. Ebben a szarvaskői sziklaszurdokban 140 méter hosszúságban robbantottuk be a sziklafalat. Így sokkal rövidebb lesz az út Bélapátfalva vagy Egercsehi felé. Századokig nem tudták megoldani ezt a gondot. Egyszer erre járt Pyrker pátriárka, Bélapátfalváról Eger felé menet, és itt, Szarvaskőben a négylovas szekérrel elakadtak. Az érsek és kísérete szégyenszemre gyalogosan, az őszi hideg vízben gázolva keltek át. Szekérüket pedig a helyi parasztok szedték szét, hozták át, majd szerelték újra össze a szikla túloldalán.

SZARVASKŐI IDŐS FÉRFI Hát akkor a pátriárka-érsek ösztönzésére robbantották be a sziklafalat és így alakították ki a patak völgyében a széles utat. Javasolom is majd a falumbelieknek, hogy legyen ennek a helynek a neve: Pyrker-szoros.

9. jelenet

Az egri főszékesegyház, a mai bazilika felszentelése.

(Az új székesegyházat 1837. május 6-7-én szentelte föl Pyrker érsek. Hét megyéspüspök, három címzetes püspök, több apát és szerzetes előljáró vett részt a 7 órás szertartáson. A jelenetben Pyrker, Lonovics, a püspökök és a kanonokok láthatók. Az ünnepi beszédet Lonovics József akkori csanádi püspök, majdani egri érsek mondta.)

LONOVICS JÓZSEF Kedves Testvéreim! Izrael fiai rabságuk közepette is csak Siont s annak földig rontott templomát sóhajtozták; s honukba térvén első gondjuk az Úr házának fölépítése volt.

Az egri egyházmegye apostoli buzgóságú pátriárka-érsekét főpásztori hivatala első pillanata óta azon gondolat fárasztotta, mint emelhesen az Úrnak egy oly házat, amely mindannak megfelelően, amit az egri főtemplomban a hajdanok emlékezete, a megye dísze, s századunk ízlése megkívánhatna. Nem adok, így szólt ő a prófétával, nem adok szemeimnek álmot, s napjaimnak nyugalmat, míg nem találok helyet az Úrnak, s hajlékot Jákob Istenének; s főkáptalanjának, a megyebéli papságnak, s híveinek adakozásai által nagylelkűleg támogattatva felépítette nagy Istenünk dicsőítésére, tiszteletére, imáadására, s a hívek lelkiörömeire, vigasztalására, s épülésére ezt a ma fölszentelt pompás anyatemplomot.

Az egykori egri főtemplom ott díszlett ama várban, amelynek falai az egriek dicső tetteinek bizonyosságai. Noha nem lehet ama hajdani főtemplomra mély fájdalom nélkül emlékeznünk, de ha erre a pompás s remekművű szentegyházra

tekintünk, meg vagyunk vigasztalva; mert ebben őseink Istenének tiszteletére s imáadására oly templommal bírunk, amely amannak vesztését bőven kipótolja, s ekként hálát mondva az Úrnak egykori látogatásunk napjaiért, a zsoltaáros királlyal méltán énekelhetjük: Meghallgatott az Úr, s könyörülve rajtunk, segítségünk lett! Örömmé változtattad, Uram, zokogásunkat, levontad rólunk gyászos ruháinkat, s bennünket vigassággal öltöztettél.

A templomnak már külső tekintete is tanúsággal teljes. Egekre nyúló tornyai vajon nem azt hirdetik-e, hogy minden jó adomány, minden tökéletes ajándék onnan felülről jön, a világoosság Atyjától; hogy nincs itt maradandó városunk, hanem ama mennyei Jeruzsálemet keressük? A kereszt, amely templomaink s tornyaink csúcán tündöklök, vajon nem arra int-e, hogy távol legyen tőlünk egyébben dicsekedni, mint a mi Urunk, Jézus Krisztus keresztjében? Nem arra emlékeztet-e, hogy azon kereszt, amely valaha a gyalázat fája volt, váltságunk eszköze, reményünk alapja s a diadalmas evangélium jele lett? Harangjaink is komoly hangjuk által az istentiszteletre hívnak, majd azt jelentik, hogy ismét egy keresztény vándortársunk kísértetik a temetőbe.

Lépjünk be most a templomba, s bárhová vessük is szemünket, mindenütt csak oly tárgyakat látunk, amelyek bennünket vigasztaló és üdvösséges érzésekre fakasztanak. A keresztút eszünkbe juttatja azon felbecsülhetetlen méltóságot, amelyet egykor a víz s a Szentlélek ereje által nyertünk; eszünkbe juttatja, hogy ott kint születtünk, de itt nemesedtünk, hogy ott emberek, de itt keresztények, ott a világ, de itt a mennyország polgárai lettünk. Ha elvesztettük a kereszttségben nyert ártatlanságunkat, ha rendetlen kívánságaink, s a rossz példák által bűnre csábítottunk, a gyóntatószékben ül az Úr szolgálja, ki látván töredelmességünket, mindenütt csak oly tárgyakat látunk, amelyek bennünket vigasztaló és üdvösséges érzésekre fakasztanak. A keresztút eszünkbe juttatja azon felbecsülhetetlen méltóságot, amelyet egykor a víz, s a Szentlélek ereje által nyertünk; eszünkbe juttatja, hogy ott kint születtünk, de itt nemesedtünk, hogy ott emberek, de itt keresztények, ott a világ, de itt a mennyország polgárai lettünk. Ha elvesztettük a kereszttségben nyert ártatlanságunkat, ha rendetlen kívánságaink s a rossz példák által bűnre csábítottunk, a gyóntatószékben ül az Úr szolgálja, ki látván töredelmességünket, bűnbocsátó hatalma szerint azt mondja Jézussal: Bízzál, fiam, bocsánatot nyernek bűneid. S ha az oltárra tekintünk, hol az Úr ama szent rejtekben közöttünk lakozik, érettünk naponként feláldoztatik, s lelkünket testével, s vérével az örök életre táplálja, nem fog-e bennünk minden gondolat, minden érzés szeretetre, hálára s imáadásra olvadni? Nem fogunk-e azon szándékra gerjedni, hogy menyegzői ruhában, tiszta lélekkel és forró kívánsággal járuljunk mindenkor ezen asztalhoz, hogy a próféta szerint kóstolhassuk, mily édes az Úr, s mily boldog a férfiú, ki benne bízok? A prédikálószék meg emlékeztet bennünket Üdvözítőnknek amaz isteni intézkedésére, amely szerint tanítókat rendelt nekünk,

kik vallásunk szent igazságait eredeti tisztaságukban, s csalhatatlan tekintettel hirdetik, s bizonyosakká tesznek, hogy a kősziklára épített Anyaszentegyházban a hiba, tévelygés, s földi hatalom tusakodásai soha erőt nem fognak venni.

A templom az imádság háza, s éppen e tekintetben találjuk abban legfőbb örömmünket és vigasztalásunkat. Mindenütt figyelmez ugyan az Úr imádságunkra, de itt az előtte kedvesebb, reánk nézve hathatósabb; mert tulajdon ígérete szerint ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az ő nevében, mindenkor közöttük lesz.

Végre mily nagy vigasztalást nyújt nekünk azon gondolat, hogy itt mindnyájan egyenlők vagyunk! Bármely nagy különbséget állított fel köztünk a születés, hivatal, s tudomány, de itt, a személyválogatást nem ismerő Istenünk házában minden különbség megszűnik. Itt mindnyájunk homlokáról csak a keresztyén méltóság sugárzik, s itt minden címünk csak a keresztyén név.

Íme, mily nagy, s mily sokszoros öröm és vigasztalás vár bennünket templomainkban. Boldogok, Uram, kik a te házában laknak, mert jobb egy nap a te házában ezernyi másnál!

Leborulva kérünk, mindenható Istenünk! Tekints irgalmasan erre a házra. Fogadd hálánkat kegyelmedért, melyet e nagy munka közben velünk éreztettél, s ezen egyház szent pártfogóinak érdemeiért engeddd, hogy mindazon esedezést, melyet a bizalom, s buzgóság itt elődbe terjeszteni fog, hallgasd meg a te égi lakásodból, és könyörülj rajtunk!

10. jelenet

Egy sivár irodai szoba az akadémián.

(Kazinczy Ferenc és Toldy Ferenc vitája Pyrker műveiről.)

TOLDY FERENC (Kazinczy Ferencnek) Uram, a tudomány ítélőszéke előtt soha nem igazolhatja magát azért, hogy egy idegenné vált hazai író egyik munkáját németből magyarra fordította. Pyrker László, a magyar főpap és magyar neves, szűknek ítélte anyanyelvét szelleme megszólaltatására, s Ön mégis megtisztelte azzal, hogy a Szent Hajdan Gyöngyeit megszólaltatta magyarul. Ne feledd el nagy férfiú, ne feledd el magadat, hitedet, éjjeleid mindenkori gondját, tetteid egyetlen célját, ne feledd el érdemeid méltóságát, neved fényét annyira, hogy szennyéből tisztogasd azt, kit tisztítani nem lehet, hogy tetszeni igyekezzél annak, kinek tetszeni nem nagy érdem.

KAZINCZY FERENC Pyrker János László egri érsek, örökös Heves vármegyei főispán nagyobb ismertségre és hírnévre tett szert költőként külföldön, mint hazáján belül, ennek utóhatása pedig mind a mai napig érződik. Műveit elismerik a legnagyobbak, közöttük Goethe is. Nem nevezhetjük műveit értéktelennek azért, mert német nyelven írta őket.

TOLDY FERENC Egy nép fennmaradásának feltétele, hogy legyen nyelve. Nekünk most lehet nyelvünk, amely erősíti nemzeti öntudatunkat. Csak azt tekinthetjük magyarnak, aki sorsközösséget vállal velünk és magyarul írja alkotásait.

KAZINCZY FERENC Pyrker érsek legjelentősebb irodalmi alkotásai külföldi tartózkodása alatt születtek. Először drámákat írt. Az 1810-ben megjelent *Historische Schauspielen* című gyűjteményben három magyar vonatkozású témát, Kis Károly, a Hunyadiak és Zrínyi halálának történetét dolgozta fel. Ezután az epikára tért át, hexameteres alapokra építve írta meg 1816-ban a *Tunisiás*, 1821-ben a *Die Perien der heiligen Vorzeit*, majd 1824-ben a *Rudolph von Habsburg* című műveket. Ez időtájt kevés magyar nyelvű mű jelent meg. Pyrker János László is úgy tartotta, hogy a német nyelvi eszközök sokkal gazdagabbak. De Pyrker pátriárka-érsek magyarországi tevékenységéhez számos pozitív tett köthető. Ezek közül elég csupán a legjelentősebbeket, az egri bazilika építését, az egri tanítóképzés megindítását, illetve Pyrker páratlan képtárának a Nemzeti Múzeum számára történő felajánlását, amikor is 190 képet ajánlott fel a múzeum indításakor. Mi ez, ha nem egy nemzet identitásának erősítése?! Pyrker János László oly sok alkotással gazdagította Magyarország szellemi és anyagi kultúráját. Fiatal korában, diákként meglepően közel került kora legjelesebb irodalmi személyiségeihez, Ányos Pálhoz és Virágh Benedekhez, akiknek a keze alatt tanult a székesfehérvári gimnáziumban. Róluk utólag megjelent írásaiban rendkívül pozitívan emlékezik meg. A két költőn kívül még Verseghy Ferencsel való személyes kapcsolata is említést érdemel.

TOLDY FERENC Pyrker János László nagy tudásával egy idegen nemzet nyelvét és kultúráját öregbíti ahelyett, hogy a magyart szolgálta volna. De nem csak én gondolom ezt, hanem ezt írta a *Kritikai Lapok* hasábjain Vörösmarty Mihály is névtelenül megírt epigrammájában, amelynek célpontja egyértelműen az egri egyházmegye első embere volt. Így szól a vers:

„Merre van a te hazád, vendég szózatnak írója?

Kedves-e áldozatod és kik az isteneid?

Bujdosol, és nem fogsz, boldogtalan, érni hazába:

Akit imádsz, bálvány, füstbe megy áldozatod...”

KAZINCZY FERENC Ez egy véget nem érő vita volt... Továbbgyűrűzőtt a Felső-Magyarországi *Minerva* lapjain 1831-ben egy álnév alatt publikáló szerző, majd nem sokkal később egy német nyelvű lapban Romy Károly György is Pyrker mellett foglalt állást.

TOLDY FERENC Pyrker első jelentős művét, a magyar múltat felidéző *Historische Schauspiele*-t is történelmi tárgyú olvasmányok ihlették, ám ezek pontos beazonosítása meglehetősen vitatott. Legkiforrottabb történelmi tárgyú művei a *Rudolph von Habsburg* és a *Tunisiás* a Habsburg-ház dicsőségét hirdették. A témaválasztást ez esetben a császári-ház iránt érzett, a külföldön töltött évek során

megerősödött mély tisztelet, valamint olvasmányai, gyermekkori élményei motíválták. Ez is azt mutatja, Pyrker eltávolodott magyar identitásától.

KAZINCZY FERENC Abban, hogy Pyrker hazatérése után nem kapcsolódott be a magyar irodalom vérkeringésébe, minden bizonnyal szerepe volt az ellene folytatott irodalmi támadásoknak, a külföldön töltött 35 évnek, és egyre rosszabbra forduló egészségi állapotának is. Tudjuk, hogy Pyrker a magyar költők közül többeket is mélyen tisztelte, ám ennek ellenére 1827-es Egerbe érkezésekor azon a véleményen volt, hogy a magyar nyelv állapota még nem alkalmas színvonalas művek előállítására. Tegyük hozzá, hogy Pyrker külföldi tartózkodása miatt kimaradt a magyar irodalom megújulásából, és ezért nem értette, nem is érthette meg annak változásait. Ha volt is szándéka arra, hogy magyar nyelven közreadja néhány művét, az őt ért kritikák dacos ellenszegülést váltottak ki belőle, amelyet jól tükröz sok megnyilvánulása. Az a költő, aki német ajkú közösségbe született, felmenőit tekintve túlnyomórészt német ősökkel büszkélkedhetett, aki élete jelentős részét hazájától távol töltötte, és akire a világirodalom és kora legnagyobb írói, költői, művészei tettek személyes hatást, a pátriárka-érsek világlátott ember, véleményem szerint nem hibáztatható azért, hogy hazájától távol, azon a nyelven tört költői babérokra, amelyhez jobban értett, amelyen többeket tudott megszólítani. Azokkal értek én is egyet, akik azt vallják, hogy valódi költő csak egy nyelven lehet igazán valaki. De kétségbe vonhatja-e bárki is azt, hogy Pyrker szíve Egerért, az Egri Főegyházmegyéért dobog?

11. jelenet

Hangversenyre készülnek 1847-ben a székesegyház zenészei az érseki palota udvarán.

(Első hegedűs, énekes és Zsasskovszky Ferenc karmester társalog az egri zenei életről.)

ELSŐ HEGEDŰS Mióta Zsasskovszky Ferenc lett a székesegyház karnagya teljesen felélénkült itt a zenei élet. Pyrker érseknek hetente kétszer zenei estélyt kellett szervezni az érseki rezidencián. Zsasskovszky elődje, Wilt Antal idejében alapvetően hangszeres művek, duók, triók, vonósnégyesek voltak a műsoron. Leginkább a bécsi klasszikusok szerzeményeiből játszottunk. Zsasskovszky Ferenc irányításával az érseki zeneestélyek nagyobb szabásúvá és változatosabbá váltak, ő ugyanis a hangszeres darabokat vokális darabokkal várokozttatta, így az előadott művek szerzőinek a névsora is kibővült. Ferenc nemcsak énekes szólókat, hanem kórusműveket is megszólaltatott, a rögtönzött kórust testvéreiből és néhány jó hangú papból állította össze.

ÉNEKES A Zsasskovszkyak megjelenése felfrissítette az egri kulturális életet. Nem hiába. Kitűnő iskolákban tanultak zenét, zeneszerzést, hangszeres muzsikát.

Zsasskovszky Ferenc gimnáziumi tanulmányait Rózsahegyen, Vácott és Kassán végezte, 1840-ben nővérel, Júliával Prágába ment, ahol zenei tanulmányokat folytattak. Júlia a Sophia énekekadémián, míg Ferenc a hírneves orgonaiskolában tanult, de az összhangzattannal és zeneszerzéssel is megismerkedett. Majd 1846-ban megpályázta az Egri Székesegyház megüresedett karmesteri állását. Az Érseki Palotában rendezett színvonalas koncerteken részt vett az új karmester Egerben élő testvére, Endre is. Ferenc és Endre tevékeny szerepet játszott az egri zenészekből összehívott székesegyházi zenekar szervezésében csakúgy, mint a férfidalárda majd a vegyeskar létrehozásában.

ZSASSKOVSZKY FERENC Pyrker érsektől új gondolkozásmódot tanulhatunk. Arra készülünk, hogy megújítjuk a magyar egyházzent. Kérem, játsszuk el most az általunk feldolgozott, s Tárkányi Béla szövegére készült szép egyházi éneket: Te vagy földi éltünk vezércsillaga...

(A zenekar és a kórus elkezd zenélni.)

1. Te vagy földi éltünk vezér csillaga,
Édes reménységünk kegyes Szűzanya.
Téged rendelt jó anyánknak az Isten fia,
Azért áldunk örvendezve, óh, Szűz Mária.

2. Te reménycsillag vagy éltünk tengerén,
Átragyogsz minden bú és baj fellegén.
Téged rendelt jó anyánknak az Isten fia,
Azért áldunk örvendezve, óh, Szűz Mária.

3. Te, mint reménycsillag mosolyogsz felénk,
Ha túrve, Istenbe bízva szenvedénk.
Téged rendelt jó anyánknak az Isten fia,
Azért áldunk örvendezve, óh, Szűz Mária.

4. És ha elközelgett éltünk alkonya,
Te vagy vigaszteljes esti csillaga.
Téged rendelt jó anyánknak az Isten fia,
Azért áldunk örvendezve, óh, Szűz Mária.

12. jelenet

Pyrker számvetése 1847-ben.

(Helyszín: érseki palota, szereplő: Pyrker érsek.)

PYRKER Irgalmas Isten! Két évtizede küldtél ide, hogy Velence után az Egri Főegyházmegyét vezessem. Nehéz szívvel jöttem ide, de napról-napra egyre jobban megszerettem az itteni embereket. Különösen sokat segítettek paptestvéreim, a káptalani testület tagjai, akik mindig nagy figyelemmel és odaadással segítettek munkámat. Feladatok pedig adódtak. Nagy gondot jelentett számomra, hogy a Velencéből hozott képgyűjteményemnek a palotában helyet készítsünk. Aztán az 1836. évi országgyűlésen 140 darabot a Nemzeti Múzeumnak adományoztam. Az adományozást később további negyven képpel egészítettem ki. Meggyőződésemmé vált, hogy az egri várat emlékhellyé kell alakítani. Elsőként egy kálváriát építtettek ki. A kálvária útvonalának a végén kápolnát alakítottak ki. A kápolna feletti dombtetőn, a Kálvária-hegy tetején pedig három keresztet állíttattam fel.

Betegségem miatt különösen fontosnak tartottam a gyógyfürdőket. Ezért az egri gyógyvízű forrásokról, azonnal elrendeltem a fürdőház többszöri bővítését. A gyógyfürdő vezetésével egy orvost bíztam meg, aki népszerűsítette a fürdőt. Az építkezésekkel együtt a fürdő környékét is rendezték és kikövezték.

Uram! Köszönöm, hogy megnyithattuk a magyar nyelvű kántor-tanítóképzőt, hogy felépíthettük a főszékesegyházat, alig 6 év alatt. Hálát adok néked azért is, hogy gyakori betegeskedésem ellenére minden fontos tervem segítettél megvalósítani.

Mivel érzem, hogy magához hív az én Uram-Istenem, ezért végrendeletet készítettem, 10 ezer forintot hagyok a székesegyházra, 6 ezret a Líceumra, 2 ezret a szemináriumra és 20 ezret az irgalmas rendi nővérek számára, egy egri leánynevelő intézet felállítása céljából. Kérem majdani utódom, hogy a leányiskola ügyét is támogassa és karolja fel.

Uram! Porba hullok előtted, hogy kifejezzem a gyenge ember köszönetét a Te irántam tanúsított jóságos gondviselésedért, hogy olyan útra vezettél engem, amelyre császárom kegyéből és bizalmából kerültem, akinek a bizalmából olyan sok jótéteményben részesültem. Nem szolgáltam rá, csak a kötelességemet teljesítettem, mindent a Te kegyelmedből tehettem. Dicsőség és hála néked örökké! Hálát adok néked Uram életemért, köszönöm néked az utat, amelyet végig kellett járnom!

(Függöny.)

Vége!